

СВЯЦІОМАГА НАЙБІЛШ АЛІНА- СВЯЦІОМАГА

П.М.

Беларускі свецяг

Узвыўся горада, вольна ў небе
Бел-крывавы-белы Свцяг -
Ён чыстае народнай свядка
і яго цэнкай доўг знак.

Ідзі пад гэты Свцяг прыгожы,
Каму свой родны дорэг тут.
Даволі брэсці ў бездарожжы,
Трэ' скінуць пугы злых пакут!

Пад свцягам гэтым мы адважн
пазбавім край ад ланцугоў.
Пройдуць вякі, і нас уважн
ўспомніць грамада братоў. 1923.

БЕЛАРУСКАЯ ПРАГРАМА МІРУ

1. Беларусь ёсць мірнае рэспублікай.
2. Беларусь ня мае войска, міліцыі/паліцыі/ ды іншых зброй-
ных фармаванняў.
3. На тэрыторыі Беларусі няма войскаў ці іншых
фармаванняў іншых краінаў.
4. Беларусь не вырабляе і не зьбірае зброі на сваёй тэрыто-
рыі.
5. Падчас канфліктаў блізніх краінаў слакой у рэспубліцы
паўтрывае войска ААН.
6. Грамадзяне Беларусі ня служыць у чужых войсках/за выключ-
чэннем войска ААН/, не паўтрываюць іх матар'яльна і
маральна.
7. Унутраны парадак паўтрывае наўзброенае прафесійная ар-
ганізацыя.

Запрашанаая рэдакцыя "Студэнцкае Думка"
павольне матар'ялаў літоўскага /жудскага/
студэнцкага нефармальнага друку.

АНГЕЛЬСКІ ДРУК ПРА «СТУДЭНЦКУЮ ДУМКУ»

THE TIMES HIGHER EDUCATION SUPPLEMENT 17.2.89

Byelorussians demand study goes native

Students of the Byelorussian Institute of Technology in Minsk have drawn up a programme for the "Byelorussianization" of teaching at the institute within the next three academic years.

the signs in the institute from Russian to Byelorussian.

It then envisages publishing the institute's news-sheet in Byelorussian, the establishment of a Byelorussian

БЕЛАРУСЬ ПАТРАБУЎЦЬ, КАБ НАВУЧАНЫЯ БЫЛО НА РОДНАМ МОВЕ

Студэнты Менскага тэхналагічнага інстытуту стварылі праграму "беларусізацыі" навучання ў інстытуце на наступныя тры навучальныя гады.

Беларуская мова фактычна знікла, як мова навучання — за выключэннем хіба некалькіх вясковых

пачатковых школаў і філіялічнага факультэта ва ўніверсітэце. Да апошняга часу трывога за лёс мовы можна было выказаць толькі ў публікацыях "самыдавецтва". Спраба аднаго са студэнтаў адздзялення філосафіі абараніць дып-лём па-беларуску прывяла толькі да таго, што было распушчана навуковая група, у якую ён уваходзіў.

Публікацыя абавастрыла моўнае пытанне ва ўсім Савецкім Саюзе. Патрабаванні надаць нярускім мовам у рэспубліках статус дзяржаўных разглядаюцца як зварот да "сапраўднае Ленінскае" палітыкі. Тая рэспубліка, якая прасунулася далей у перабудове як, напрыклад, Эстонія, ужо зрабілі папраўкі ў сваіх Канстытуцыях.

На Беларусі аднаўленне функцыянавання беларускае мовы патрабуе Беларускі Народны Фронт за перабудову, заснаваны мінулае восені, а таксама камісія афіцыйнага Савецкага Фонду Культуры, чые радыкальныя прапановы былі фармальна "прынятыя" ў красавіку мінулага года, але афіцыйна не былі апублікаваныя.

Студэнты Менскага інстытуту не захацелі чакаць афіцыйных рашэнняў. Іхні плян, які складаецца з 10-ці пунктаў, апублікаваны ў адным з нумароў новага неафіцыйнага часопіса "Студэнцкая Думка" і да выдання якога яны заклікаюць далучыцца ўсіх студэнтаў, пачынаюцца з таго каб памяншаць усе надпісы ў інстытуце з расейскай на беларускую мову.

У пляне /праграме/ прадугледжваецца выданне інстытуцкага інфармацыйнага лістка па-беларуску, адкрыццё ў інстытуце беларускай бібліятэкі, ўвядзенне абавязковых курсаў беларускай мовы, літаратуры і гісторыі, ўвядзенне беларускай мовы як мовы выкладання ў эксперыментальных групах з 1990 года і пераход да дзвухмоўнай сістэмы навучання зь верасня 1991 года.

Студэнты не заклікаюць да поўнага знікнення расейскае мовы з інстытуцкіх праграмаў, але тая курс, якія чытаюцца ў інстытуце па-расейску, мусіць чытацца і па-беларуску. У праграме прапанаваць чытаць па-беларуску тая курс, дзе вучыцца 70 адсоткаў студэнтаў беларускай.

Для ажыццяўлення поўнай праграмы, ведама, спатрэбіцца падтрымка зверху і шмат сродкаў — новыя падручнікі, тэрміналагічны слоўнікі, лабараторыя і наглядныя дапаможнікі, неабходны курс для выкладчыкаў, якія дапамогуць ім змяніць мову выкладання. Студэнты, што будуць навучацца па-беларуску, мусіць мець гарантыю, што атрымаюць месца працы ў БССР на тры гады "накіравання", якім савецкія студэнты адпачываюць дзяржаве за адукацыю.

Урэшце рэшт, шанцы ажыццяўлення гэтае праграмы залежаць ад таго ці гатовая Масква даць дазвол нярускім рэспублікам развіваць сваю этнічную самабытнасць. Але пан Гарсачоў увесь час падкрэслівае, што перабудова пайн на існае знізіў і не чакаў дырэктываў зверху. Беларускія студэнты-тэхнолагі злавілі яго на слоўце.

І ЯШЧЭ АДЗІН ПОГЛЯД ВАЧАМІ АНГЕЛЬЦАЎ

СЫНДРА-МЯ ПАТРЫІТЫЧНЫХ КЛЮБАЎ

Мы злавілі сакрэтную інструкцыю Савецкай Камуністычнай партыі, якая змяшчае з новай хваляй неафіцыйных "патрыітычных клубоў", якіх, на думку прыхіль-
/працяг на бацына 19/

Шаноўныя чытачы, сёння мы хочам пазнаёміць Вас з самавыдавецкім часопісам "Гутарка", які хадзіў па руках у 70-ыя гады. Выдаваў часопіс ці як у ім пісалася "гутарку веў Сымон Беларус". Трэба належным чынам уважэньне сьмеласьць аўтара, які хаця й не ў часы сталінскага генацыду, але ў гады ня менш страшныя — у гады калі імгэрня была шчыльна ўкрытая трывайай сеткай турмаў і лягероў, у гады калі сотні палітвязьняў тамліся ў дамох для страціўшых розум, будзіў нас да дзеі. Гутаркі Сымона Беларуса, кнігі Уладзімера Караткевіча, дзесяткі іншых зерняў ня зніклі дарма, яны абудзілі нас ад цяжкага сну. Дзякуй Вам. Спадзяемся, што шчырыя гутаркі Сымона Беларуса застануцца ў нашай гісторыі і хутка мы даведземся сапраўднасьця аўтара.

А далей рэй весьці нам.

Рэдакцыя "Студэнцкае Думкі"

АБ УСІМ ШТО БАЛІЦЬ

N 11/18/-12.3-1976
МЭНСК

ТОЛЬКІ ГУТАРКА ХОДЗІТЬ ТАКАЯ
Я.КУПАЛА

* Г У Т А Р К А *
* *

ПРА ЗЬМЕСТ І ФОРМУ

Няма большай недарэчнасьці, як вядомая формула, што сьцьвярджае: "Наша культура зьяўляецца самавыдавецкай (раней казалі "пралетарскай") па зьмесьце і нацыянальнай па форме. Але яе бясконца паўтаралі і прадаўжаюць паўтараньне, што мы нават і перасталі заўважаць яе бессэнсоўнасьць.

Сапраўды. Форма вызначаецца зьместам, і таму нацыянальная форма павінна вынікаць з нацыянальнага зьместу, а не зь канца-небудзе іншага. Так яно было, ёсьць і будзе. Любая вялікая культурная каштоўнасьць заўсёды зьяўляецца нацыянальнай і па зьмесьце і па форме.

Але тады паўстае пытаньне: для чаго ж прыдумана гэтая бессэнсоўная форма? І для чаго яна так шырока прапагандзецца? Адказ на гэтыя пытаньні і ўскрываюць яе практычнае прызначэньне.

Шырока рэкламнецца гэтая формула менавіта таму, што яна бессэнсоўная. Патрэбна было, каб яе засвоілі, як нешта бяспрэчнае і відавочнае. І гэта ўдалося. На падставе гэтай формулы і пачалася барацьба з нацыянальным зьместам. І ён быў сапраўды выкаламчаны. У гэтым галоўнае прычына пераьсці і барацьбы, якія запаралілі ў нашай літаратуры і мастацтве. Але гэта і патрэбна было. Айтары формулы меней за ўсё дбалі аб разьвіцьці нацыянальнай культуры. Яны больш думалі пра тое, каб зьменшыць яе ўплыў на народ і канчаткова яе знішчыць. І гэта не прынісіла сябе доўга чакаць. Выгнаўшы нацыянальны зьмест, яны ўзяліся заарэ за наступную ліквідацыю нацыянальнае формы. Бо ў нацыянальнай форме яны бачылі ў гэтым лі іншаньні выяўленьне нацыянальнай сьвядомасьці, што іх асабліва страшны, у чым яны бачылі адну з найгалоўнейшых сваіх небяспек.

Вось у чым практычнае сэнс гэтай бессэнсоўнай формулы.

ПРА ЦЭНТРАЛІЗАЦЫЮ, ДЭЦЭНТРАЛІЗАЦЫЮ І ДЭМАКРАТЫЗАЦЫЮ

У гісторыі савецкага грамадства нельга не заўважыць кідаўня ад цэнтралізацыі да дэцэнтралізацыі і наадварот. Варта толькі прыгадаць, якая не забытая саўнаргасі і іх скасаваньне, каб пераканацца ў гэтым. У чым тут прычына?

Мужчынскія Іменні

...А...

1. **Адем** - адно з самых папулярных на Беларусі імёнаў. Толькі ў XVI ст. ўзгадваецца ў помніках пісьменнасці 119 разоў /М.Бірыла. Беларуская антрапанімія. Мн., 1966, далей: Б.А.66г./ . Яго насілі такія знакамітыя людзі, як:

- Адам Мішкewiч;
- Адам Гінон Кіркор, грамадзкі дзеяч, публіцыст, выдавец і гісторык XIX ст.;
- Адам Піляр Гуцновiч, паэт-дэмакрат, фалькларыст, рэвалюцыйнер XIX ст.;
- Адам Сташкевіч, выдатны беларускі сьвятар, гісторык і публіцыст, лідэр Беларускай Хрысціянскай Дэмакратыі, закатаваны сталіністамі.

Адась /-ка/, Адемчык, Адамеў /Дамейка/, Адаш, Адамец, Адамка.

2. **АДВАРД** - імя належала:

- Адварду Калігоўскаму, паэту, філосафу, рэвалюцыйнаму дзеячу XIX ст.;
- Адварду Паулавічу, удзельніку паўстання 1863 г.;
- Адварду Пекарскаму, слаўтаму падарожніку XIX ст.

Адае, Варык, Варас, Варта, Эдаш /Едрусь/.

3. **АДЗІЯН** - пазначанае ў выданні "М.Бірыла. Беларуская антрапанімія, Мн., 1969", далей: Б.А.69г.

Адаа, гл. на Яна.

4. **АЗАР** - у помніках XVI-XVII ст.ст. ўзгадваецца 9 разоў /Б.А.66г./

- Азар, 1614 г., Аршанскі павет;
- Азар Ключнік, 1681 г., Магілёў.

Азарка, Зарук, Азарчык, Заруш.

5. **АЛАІЗ** - пазначанае ў выданні "Слоўнік асабовых уласных імёнаў. Мн. 1966, укл. М.Р.Судніка", далей: С.С.66 г.

Алак, Зарук, Алёза ...

6. **АЛЕСЬ** - вельмі распаўсюджанае імя. У XVI-XVII ст.ст. зафіксаванае 143 раз у розных варыянтах. Належала:

- Алесю Гаўцу, паэту XX ст.;
- Алесю Грыбю, грамадзкаму дэ-тэатральнаму дзеячу XX ст.,
- "алёўна" постаць гераіні У.Караткевіча "Каласы пад сярпом тваім" - Алесю Заборскаму.

Алёт, Дась, Ласюк, Алкса, Лекса, /А/Ляхно.

7. **АЛІГОР** - С.С.66г.

гл. Альгерда

8. **АЛІЗАР** - у XVI-XVII ст.ст. 7 разоў сустракаецца на тэрыторыі Берасцейшчыны дз. Геродзеншчыны /А.Усцьіновіч. Антрапанімія Берасцейскай і Гродзеншчын. Мн., 1975, далей: У.А.75 г./

- Алізар Ганідовіч, 1641 г.

Алізарка, Лізарчук, Аліч, Аліз, Зарук.

9. **АЛІБІН** - Алібін Становіч, сьвятар і паэт міжваеннага часу /XX ст./

- Альбін-Рагвал-Альбиза Крштофіч з Дубатчына, персанаж рамана "Хрыстос прызямліўся ў Гародні" У.Караткевіча

Боля, Альбась /-усь/, Альбук, Альба /ш./

10. АЛЬБУТ - агульна вядома, што ў назвах паселішчаў, рэкаў ір.д., утвораных ад імя заснавальніка /адкрывальніка/ ці названых так у сувязі з нейкай падзеяй, захавалася багатая фэамаў асабовых уласных іменаў, якія са штодзённага жыцця зьніклі. Далей яны будуць пазначацца літарай Т - з тапанімікі.

гл.Альбіна /Аль/

11. АЛЬВАС - Т; Б.А.69г.

Алюк, Альвук, Альчук, Ал/ь/, Альваш.

12. АЛЬГЕРД - вялікі князь Вялікага княства Літоўскага; пры ім беларуская мова была абвешчана дзяржаўнай;
- Асуховіч-Бандынэлі, пісьменнік XIX ст.

Альгесь, Гердась, Алюк, Альгук, Альгё, Альгаш.

13. АЛЬГІМОНТ - унук Альгерда, сын Скіргайлы, князь наваградзкі.
Моньцік, Манук, Алюк, Алюсь, Альгё, Гімант, Монташ.

14. АМЕРАЖЭЙ - на працягу XVI ст. ўзгадваецца 78 разоў.
- А.Ваішаковіч, 1550 г. /У.А.75г./;
- А.Станіславоўіч, ваявода Віскупа віленскага XVI ст.
Брожык, Брасук, Амрос, Амброс, Абрुक, Амбрук, Аслажэй.

15. АНЁЛ - А.Доўгірд, месьцяры XVIII-XIX ст.ст.

Нёлка, Нялук, Анёлак, Анук, Анчук, Нёлаш.

16. АНТОН - імя вельмі папулярнае сярод беларусаў пад час міжваеннага адраджэння;
у помніках XVI-XVIII ст.ст. ўзгадваецца 62 разы.

- А.Мішкевіч, 1528 г. /Б.А.66г./;
- А.Абрамовіч, кампазітар XIX ст.;
- А.Луцкевіч, палітычны ды культурны дзеяч XX ст.

Антонка, Антоць, Антанюк, Антуш /Антук, Ант/

17. АПАЛІНАР - А.Гараўскі, мастак XIX ст.;

- А.Лупко, знакаміты разьбяр. XX ст.

Польцік, Палюк, Полюсь, Поль, Апалін, Полюш.

18. АПАНАС - у XVI-XVIII ст.ст. ўзгадваецца 77 разоў.

- А.Анісімовіч, 1528 г.
- А.Андруховіч, 1552 г. /Б.А.66г./

Понік, Панук, Поньцік, Панчук, Пан, Панча, Панаш.

19. АПІМАХ - у XVI ст. зарэгістраванае 2 разы.

- А.Бухавецкі, маглёўскі шляхціц, 1578г. /Б.А.66г./

Пімаць, Пімук, Пімча, Апімаш.

20. АРСЕНЬ - Б.А.66г. /рэканструаванае па сьпісе беларускіх прозьвішчаў, далей - СІБ/
- А.Загорны, дыктар беларускай праграмы радыёстанцыі "Свабода".

Арсенька, Арсенік, Арсюк, Аршук, Арчук, Арча, Арсей.

21. АСТАХ - 67 разоў зарэгістраванае ў помніках XVI-XVIII ст. .
- А.Валовіч, стараста берасцейскі, XVI ст.;
- А.Тшкевіч, археолаг, XIX ст.

Сташка, Сташук, Стах, Сташэня, Асташ /Астап/.

22. АСТРАВІТ - Т

23. АСТРАМЕЧ - Т.

24. АЎГЕН - А.Хлебцэвіч, нашаніўскі пісьменьнік;
- А.Бартуль, паэта міжваеннага часу;
- А.Барчэўскі, літаратуразнаўца, XX ст.

Генік, Аўгук, Аўгусь, Аўгуль, Аўгіяш, Генюш.

25. АЎГУСІН - на працягу XVI ст. ўзгадваецца 110 разоў.
Густын, Яўгустын/

- А.Багдановіч, 1567 г.

- А.Тамковіч, 1567 г. /Б.А.66г./

Аўгусьнік, Аўгусьні, Аўгуль, Аўгута, Густын.

... Б ...

1. БАГДАН - у XVI-XVIII ст.ст. зафіксаванае ў помніках 256 разоў.
- Багдан Карсаковіч, багаты месьціслаўскі, /XVI ст./;
- Багдан Лаўрыновіч, ваяр Васіліскай харугвы, 1567г.
- персанаж "Хр-стоса..." У.Караткевіча.
- Багдан Андрусішын, беларуска-амерыканскі песьняр.

Данчэк, Данік, Багданік, Багданка, Данук, Данусь, Богдаш,
Богусь, Багдак, Багдаш.

2. БАГРЭМ - Т. Беларускае прозьвішча (Паўлюк Баграм - выдатны паэт XIX ст.
з трагічным лёсам)

3. БАГУМІЛ - Масковіч, ваяр і пісьменьнік XVII ст.

Богня, Богусь, Богась, Богут, Богша,

4. БАГУН - Б.А.69г.

гл.Багуміла.

5. БАГУСЛАУ - толькі на Гародзеншчыне ды Берасьцейшчыне ў XVI-XVIII ст.ст.
ўзгадваецца 44 разы.

- Багуслаў Марковіч, 1541 г.;

- Багуслаў Аляшэўскі, 1670г. /У.А. 75г./

Славук; гл. Багуміла.

6. БАЗЫЛЬ /ВАСІЛЬ/ - у XVI-XVIII ст.ст. ўзгадваецца 163 разы.

- Гаруларда, 1582 г.;

- Базыль Ляццкі, 1664г. /У.А.75г./

Базылік, Базыльчук, Базылюк, Базыльчук, Базыяш, Базыляш,
Базылен, Базылька.

7. БАЛНАР - у XVI ст. зафіксаванае 4 разы.

- Балнар Валіцкі, 1567г.;

- Балнар Хрышчановіч, 1567г. /Б.А.66г./

Балыко, Балец, Балюк, Балъ, Баладш.

8. БАЛЯСЛАЎ - Калышка, палкоўнік у паўстаньні 1863 г.;

- Баляслаў Пачопка, літаратар міжваеннага часу XX ст.

Боля, Балюк, Болюш, Славук ...

9. БАНАДЫКТ /БЕНЯШ/ - у XVI-XVIII ст.ст. ўзгадваецца 19 разоў.
 - Банадыкт Валовіч, дзяржаўца Валоскі, 1567г.;
 - Банадыкт Хдановіч, 1562 г. /Б.А.66г./
 - Банадыкт Дубоўскі, навуковец, удзельнік паўстання 1863 г.

Банась, Банук, Банадусь, Банась /Беняш/

10. БАРКУЛАВ - Т.;

- Баркулаб Корсак, кіроўца роты беларускага войска ў бітве пад Вулай і Дуброўнай 24.І.1564г.

Барця, Барук, Баркуль, Баркат.

11. БАРНАТ - узгадваецца 27 разоў у XVI ст.

- Барнат Багдановіч, 1528 г.;
 - Барнат Ремашкевіч, 1567г. /Б.А.66г./

Барцік, Барнась, Барнук, Барнар, Барнар, Барнаш.

12. БАРТАШ - зарэгістраванае ў XVI-XVIII ст.ст. 117 разоў.

- Барташ Пасвіловіч, 1528 г.;
 - Барташ Тур, 1567 г. /Б.А.66г./

Барця, Барцік, Бартук, Бартуль, Барча, Барт, Бартуш.

13. БЕЛАПОЛЬ - "Легенды і паданні". ст.76

14. БЕРАЖ - Т.

15. БОГУТ /БОГУШ/ - Багацівіновіч, 1401 г.;

- Богут Барысовіч, 1541 г. /У.А.75г./

Богдзя, Багук, Богусь, Богуць, Богаш,...

16. БРАЊІСЛАУ - Б.Залескі, мастак і пісьменьнік пач. XIX ст.;

- Браніслаў Тарашкевіч, навуковец, грамадскі і палітычны дзеяч XX ст.

Бронік, Бронісь, Брончык, Славук, Бранук, Бронча.

17. БРАСЛАУ - легендарны князь /"Легенды і паданні"/.

гл. Брачыслава.

18. БРАЧЫСЛАУ - вялікі князь полацкі, бацька ўсяслава Чарадзея.

Бра/т/чык, Вратук, Вратуль, Брацеў.

19. БУДА - Б.А.69г.

Будзік, Будзька, Буд, Будась, Будаў, Будаш.

20. БУДАВЕ /БУДАВЕСТ/ - выданьне "Беларуская анамастыка. Мн.1977 далей: Бел.ан.77г.

- легендарны вялікі гетман.

Будзька, Весыік, Веська, Весік, Вест, Вястун, Будаш.

21. БУДЗІВІД - князь Вялікага княства Літоўскага.

Дзівук, Дзівар, Дзівал; гл. Буду.

22. БУДЗІМЕР - легендарны князь.

Марук, Мерча, Мерат; гл.Буду.

23. БУДРЭС - С.С.65 г.

24. БУДСЛАУ - Т.

Славук, гл.Буду

3 НАШАЕ ПОШТЫ

9

ЯК НА НАШЫМ СЕВЯНЬ "ТАЛАК" БЫЛА ...

АНДРЭЙ МАРЧЭН

Утра ўжо зноў сыходзіць.
І на ён адход
Загадаў ў гаркаме
Гарадскі клімаць народ.
"Што пацулі м'я то" ряз -
Будзе масленіца ў нас!
"Шаш, - бубніць мая душа, -
Пагукаем м'я сыяраша".
І па ўсёй па Беларусі
Разлячэўся голас у скурсе:
"Дасядайце кнігі, песні,
Дэсэртаў і, братч,
Ну а я ўжо на мейсц
Разбярэся - што куды.
До нам спаці! Ужо час
Запрасіць весну да нас!"
Тэлефон гудзіць, як чмел
Увесь вечар, увесь дзень.
Прывязваюць у адведкі
Беларусі маея дзеткі.
І гаворць хто што можа.
"У вас туканьне...? Дапаможам!"
Гавару па тэлефоне:
"Мне міжгорад. Дайце Волю", -
Не звалю дурака -
У "Талаце" свая рука.
Воля болей не драмала:
"Будуць песні...Песень мата?
А мо дзеянне прывезыць?
Праваліца мне на мейсц,
Калі ўсе мы рукі зложам".
...Хто тады нам дапаможа?
А ў гаркаме увесь час:
"Чым парадуюце нас?"
М'я сцэнар на стол паклаў.
"Все прекрасно. Так и знали.
Только, может быть, вначале
Нам поставить в ёскі хор?
У нас з імі дагавор."

"Будзе хор, але жа потым."
"Як хачіце. За работу!"
Працаваў м'я з ахвотай
Недарэмна дзень пр'я дні,
А за ўсе мае зурботы
Інтерната вдалі.
Праўда, толькі на паперы
Падпісаві па чарзе,
Потым вытурхалі ў дзверы:
Падпісаві, - ды ня ўсе!
Падказаві - пасля святя
Будзе вынікаў відно.
"Пастарайцеся, рабят,
З намі разам - заадно."
Працаваў да знямогі,
Абабілі ўсе парогі;
Меня да святя незалішне
Беларускія афішы.
Усё насупелі м'я як раз,
Заўтра святя - ў добры час!
Удзень - на праці. Мне - званок:
"Хто дазволіў? - як патрок -
Хто паклікаў "Талак"?
Даць па шні дураку!
...Нам з абкома пазванілі
І усіх предупреділі.
Едзе сто, а то і болей...
Ну поплачете!" "Даволі..."
"Будзе мітынг - мы ўсіх вас
Пазвальняем у той жа час.
То ж такая бяка-бука!"
Бяру хлопцаў на парукі.
Трубка "плясць" па тэлефоне!
Ну а ён жа звоніць, звоніць!

П

Дзея Ыдэс. Сумелісь дзеткі:
Лезуць прагня кабеткі,
Лезуць дзядзкі ў капелюхы.

"Ты кудз?" "Ды мне б паслухаць".
І натоўн вакол пляцоўкі
ціхельна стаў, але ж нялоўка,
Бо нікому не відаць
І нічэга ні чуваць.
Дзея скончана... Зямліка.
Непрывабна карціна:
Разнаходзіцца ці не?
Сум агортае мене.

Час мінае, час бжыць...
"Талака" жа не сьпяшыць.
І чакае, так як ч
Усе партыйнае гайна,
Сам начальнік КДБ
З тасмнігаў на Ілзе,
Дзядзькі ў штаткім, дзядзькі ў страсе
У кішанях рулі чочы,
І чырвоныя бубажкі...
Воў-воў-воў! Авохні! Стрэ-мена...

х х х

Люд гаротны, люд звышмелы,
Для цэбе гучаць са сцэнэ
Беларускія вяснянкі,
Словы, жарты, забавлянікі,
Гукі скрэпкі і гітары -
Раззбівайцеся па парох
І скачце хто як можа,
Не шкадуцьце ботаў, ножак...
- Вас вітае "Талака".
Слоў - крыніца. Дум - рака...
І ціхенька пад шумок
Самы датаўскі лісток
Прадалі табе і мне.
Сам начальнік КДБ
Не адмовіўся ч тавар:
"Дзавалю". Тыфу! Псямаць!
Во пранесла, дык пранесла!
Во пралезла, дык пралезла!
"Трэці" номер БН
Разошэлся по толпе!"

Сказ няпоўным быў бы гатім,
Каб забрала я, дзяткі,
На малочнай з ДНД:
Рукі сьціснуты ў лапе,
Па расейску чыста-чыста:
"Вот же националист!
Завернуть бы вам голову!
Написать бы Соколову!
Как в провинцию пролезли?
Счас дадим им!"
"На вось - трэсьні!
Бо спужаліся партыйцы:
"Бойку зладзець? Нам жа тэпнуць!
Дзе такія зноўдзем мейстэ,
Калі скінучь з нашых крэслаў?
Хіба ёсьць яшчэ краіна,
Каб народ зьбінаў так сьпіна
Для сваіх уладароў -
Дармадэў і аслоў?"
Пусть запомнит "Талака" -
Бойня сьдэжана...пока".

На наступны дзень адразу
 Па вясёллі на наказе
 У гаркам Іду адназваць
 "Как прошел народный праздник".
 Блі-блі дзаве гадзіны:
 "Сняць вас надо. Сказ единственный."
 "Зыняць за што?"
 "За то, что вы под эгидой горкома
 ... Свае ладзіце правы.
 ... Свае ладзіце законы.
 Есть у нас одна печатка!
 Самиздат ваш..."
 "Што?" "Маўчаць!"
 "Вы нас не предупредили.
 Как могли?!" І - блі-блі.
 Не рукамі - далібог!
 Але дай ім толькі волю,
 То яны за шыю "хоп",
 І не бацьць мне ніколі
 Ні лясочкаў беларускіх,
 Ні азераў беларускіх,
 Хіба толькі "талакоўцаў",
 Як скапілі б гэтых хлопцаў.
 Але дзякуй богу, час -
 Ён працуе і на нас!

"Заявление пишите"

И работу поищите?

Як шукаць /халеры-трасці!/,
 Калі голяць з кожнай прыцы:
 - Русский выучите. - Потом!
 Приходите на работу!

... Інтэрнат? Адказ кароткі -
 "Ён унядзяцца трэба ўпотаў",
 Каб праводзіць там работу,
 Ганьбіць усім савецкі лад,
 Бо яна - як той салдат,
 Толькі арміі варожай".
 ... Дзе жа жэць і скуль браць грошы?
 Шчэ праз дзень, на распарадку
 Выклікаюць бацьку, матку.
 Што яны пачулі там -
 Хай рэшае кожны сам.
 Ды павінна быць выснова:
 Нам цяпер усім вядома,
 Што бацьца, як агня,
 Партакратыі гайня
 "Талакі" /І ў тым жа родзе/.
 Думаі,
 Думаі,
 Мой нароцце!

1989 г.

БЕЛАРУСКІ ІМЕНЬНІК

АЛЬГЕРД ПАКАЛЮБІЧ

/працяг з 8 бачыны/

25. БУЖА /Н/ - Т.

Бузька, Бузук, Бужач, Бужча.

26. БУЎВІД - Б.А.69г.; Т.

Буўко, Буўк, Буўны, Буўш.

27. БУЛАК - Б.А.69г.

28. БУС - павадар старажытных пляменаў на тэрыторыі Беларусі.

Бусь, Бусьлік, Бусюк, Бусел, Бусян.

29. БУСЯК - Т.

гл. Буса.

30. БУТАУТ - сын вялікага князя Альгерда.

Буцька, Бутась, Буцюк, Буташ.

31. БУТЭМ - легендарны князь /"Дзесяць і паданьні"/;
- у XVI-XVIII ст.ст. узгадваецца 245 разоў.
- Бутэем даўнароўч, 1828 г.;
- Бутэем Міхаліч, 1828г. /Е.А.Сэр./

Бутэма, Бутрэць, Бутэрак, Бутрыс.

32. БЯЦЕН - Е.А.Сэр.; Сэр.

Дэмок, Бяцэцук, Бяцук, Бяцут, Бяцма, Бяця.

/працяг у наступным нумары/

СЬЦЕРАМІСІ ПАТРЫТЫЧНЫХ КЛУБАУ

/працяг, пачатак на бацыне 2/

Foreign Report

Published by The Economist Publications
25 St James's Street, London SW1A 1HG
2052 February 16 1989

Beware of patriotic clubs

We have acquired a secret briefing document of the Soviet Communist party instructing members how to deal with the new wave of informal "patriotic clubs" which, in the eyes of party hardliners, constitute a major peril to the party's status quo. The document refers specifically to Byelorussia. We believe similar documents exist for other republics.

After identifying the principal groups, and giving a biased account of their activities, the document calls for a determined effort at re-education. The party says:

• Ideological committees should be established in workplaces to identify "extremist elements and groups" and to restore the "social-political situation" by

нікаў цвёрдай ліні, зьяўляюцца галоўнай небяспэкай для партыінага статусу кво. Дакумант тычыцца Беларусі. Але мяркуюем, што падобныя дакуманты існуюць і для іншых рэспублік.

У інструкцыі адзначаюцца галоўныя групы, даюцца тэндэнцыйны характарыстыка іхняе дзейнасці, дакумант заклікае да рашучых вытокаў дзея пераўтварэння. Партыя кажа:

• На прадпрыемствах павінны быць створаны ідэалагічныя

камітэты для выяўлення экстрэмісцкіх элементаў і групавак; яны павінны авадаваць "грамадзка-палітычнай сітуацыяй", прымусіваю экстрэмістаў прызнаць свае памылкі.

*Калі гэта ня ўдасца, то экстрэмісцкія элементы павінны растлумачыць перад калектывам свае "нясталыя учынкi і пазыцыю", якія неабходна асуджаць.

*Бацькі дзяцей, якія ўваходзяць у незалежныя суполкі, павінны быць выкліканы да партыйных кіраўнікоў для гутаркі пра паводзіны дзяцей і папярэджаньня пра "небяспэку нацыяналістычных тэндэнцыяў у іхніх дзяцей".

*Партыя павінна больш дагледжаць народ. Ёй неабходна прааналізаваць "палітычную і маральную сітуацыю" і больш клапаціцца пра тое каб задаволіць на-дзённыя патрэбы, найперш асабістыя, і пазбавіцца бюракратызму.

*"Палітычна сталыя" члены партыі павінны быць прымацаваны да мясцовых га-зетаў і часопісаў. Ідэалогі павінны тлумачыць журналістам, якія падтрымліваюць незалежныя суполкі, памылковасць іхніх паводзінаў.

*Партыйныя функцыянеры на прадпрыемствах, дзе ёсць пампальная тэхніка, павінны быць асабліва пільнымі, каб не дапусьціць ніякага "самыдавецтва".

У дакуманце тлумачыцца, што асноўнай мэтай партыі зьяўляецца палітычнае вытворчай дысцыпліны і рост прадукцыйнасці працы, забяспячэнне таго, каб партыя служыла народу і садзейнічала распаўсюджваньню "негатыўных адносінаў" да Народнага Фронту за перабудову, які трымаецца незалежных поглядаў, сярод простых людзей.

СУМОЎЕ НА БЕЛАРУСІ.

/Позірк з аблокаў/

Меркую: праз недарачнасць ў нашай гісторыі трэба пераступіць, прыняць — каб стаць для новага Адраджэння.

Недарачнасць сама апошня: ніводнага Праваслаўнага сьвятара не з'явілі на Устаноўчым Зьездзе БНЧ ...

У плечы сьвецкім для беларускай мовы, аднаго, надходзяць некепскія часты: нават Мінскі Гітком у гэтым птанні імкніцца быць больш "праваслаўным", чым Народны Фронт. Што-ж, ніводнаму з Саўдаў Гасподзь не замінае стаць Паўлом. Нават Саведзі Паўлаву ...

А вось у плечы духоўным трывага не пакідае мяне. Нуправінікі, якія пераказваюць жывую беларускую мову зь небеснымі акіянамі Святой Царкоўна-Славянскай мовы і Апостальскай Латвіі, зрабіліся зусім танючкімі. Вось-вось асэрвуча ...

І шмат кло — /з нашых малаверных, але напэўналіч-гарачых галоў/, — дару! Ім, Божа, бо ня ведаюць, што творыць, — хочунь зусім асэрваць Іх. Ня да! Божа, каб гэта сапраўды адбодзец!..

Вікажу некалькі меркаванняў, якія, відаць, маю каму спадабацца.

Ізраільнікі і Праваслаўныя Храмы на Беларусі маю сацыяльна-двухмоўна-Беларуска-Царкоўна-Славянскае: Насахонства — па-Царкоўна-Славянску, казаньні — па-Беларуску; у Каталіцкіх — двухмоўнае беларуска-Латвінскае: Насахонства — па-Латвіні, казаньні — па-Беларуску.

Прарастацьне жывой Беларускамоўнай стэхіі — праз сьвятароў Праваслаўных — у стэхію Царкоўна-Славянскую, а — праз сьвятароў каталіцкіх — у Латвію, — дасяць у перспектыве магутнае рэансэс духоўных плыняў Беларускай мовы і зьяў духоўнасці — праз Іх /паводзі, рэлігіяна і білагіфікацыі/ творчасці і г.д. /З захаваннем і развіццём плыня сьвецкіх літаратураў і мовазнаўцаў, якія даглядаць, у асноўным, дэльтэрна-матэрыяльныя пласты мовы/.

Царані — ў Залато, галіні — ў Небеса. Для Беларускага Моўнага Дрэва гэта запавяць прадаўжэння праз Ідэю двухмоўна-Беларуска-Царкоўна-Славянскага і Беларуска-Латвінскага ў Хі сьвечанскіх Храмах на Беларусі і сьвечанска-Беларуска-рускіх-ангельскіх трохмоўя. Гэтая формула — двухмоўя па духоўнай "вядукалі" і трохмоўя па сьвечанскай "гаразінталі" можа стаць асновай стратэгіі Адраджэння нашага народу — з перспектывай на III тысячгоддзёе. Асапраўчнае на Закон аб Дэяржаўнасці Беларускай мовы — такая формула дасяць аснову для дэнамічнай раўнавагі, дэлектэчнай гармоніі прарастацьне Беларускага Дрэва ў еўрапейскім і ў сусветным доме, у Вячым Дрэве Жыцця. Духоўная сумоўная Беларуска можа слаць аднаго з жывацкіх п'яляў у сусветнай сярэне народнага, узора, паліфанічнай аднасьці Усходняга і Заходняга крылаў Крысьціянства, імператарскай дучнасці ўсёх ягоных алчынцаў.

Дзеці да гэтага гавяці формулы ў розных варыянтах краналіся і ў вядомай Беларускай персе першых дзесяцігодзьдзяў нашай веку, і раней, і пазней. Гавяціча ў кіраваньні ў сваёй творчасці Скарына. Цікава ў Савасаваньніх уоп — ў адно, у кнізе пад назвай: БЕЛАРУСКАЕ ДРЭВА — У МОЎНІ ЦАРОЎ, У ДРЭВЕ ЖЫЦЦЯ.

Дэа-моўні — пра Вуніёнкія Храмы.

Я, пачаль, ніколі не быў на Беларускам набажэнстве ў Храме а. Аляксандра Надсона, што ў Лёндане. Але чуў уражывальныя людзей, якія там былі. І калі, сьняжым, такі ангелец, як Джым Дэйнгіл /пра якога вясно-сёлотнае напісаньне "Лілі", пабавіла на Насахонства ў гэтым Храме, пасумовіўшыся з а. Аляксандрам, — захварэў беларушчэнай, пачаў сьпярэнь Беларускай справе ў Англіі, — значыць гэта здарва!.. Я-б вельмі хацеў, каб такіх Храма-Служіў на Беларусі ...

Але, сьняжым таго, каб спакушаць нашых Праваслаўных і Каталіцкіх сьвятароў пераходзіць на Вуніёнства, бурчэ тое дасканалае, што складала вячэй. Уопінь, наўсрэдзі ўжо — не разумеючы, што такое Боская Паліфонія, міралёгіяна-паліфонія гісторыі. Я за тое, каб к о ж н н Голас

шматгалася Хрысцьянскага нос у вясці сваёй Індывідуальнасць, свой томбр і водар. Каб і на Беларусі, і ў сьвеце — адкінуўшы недаверную чорную раўнасць — пачала тое самое Хрысцьянскіх шчынаў, якое смялася і высіпае гістарычна. Каб давалі свой плён Вечнасці ўсе магучыя ствалі, што вырасталі з Хрыстова Кораня, — і мноства нацвярджальных галінак на Іх.

Дазвольце завершыць чатырохрадкоуем:

СУМОЎЕ Ў БЕЛАРУСКІХ ХРАМАХ

Хай Сьвятая Царкоўна-Славянская
і Апостальская Латынь
нашых Храмаў поўняць Хрысцьянскіх —
разам з Мовай Айчыны.

АМІНЬ!

АБВЕСТКІ; АБ'ЯВЫ; АБВЕСТКІ; АБ'ЯВЫ.

* * *

Надзвычайно час афармлення падпіскі на газеты і часопісы на 1990 год. За апошнія гады амаль што ўся прэса, у тым ліку шмат якія выданні ў нас на Беларусі, стала больш змястоўная, дэмакратычная, цікавая. Выключэннямі застаюцца кансерватыўныя выданні кшталту "Політыческаго собеседника" і сума вядомага "Вячэрняга Мінску", можна згадаць бара-навіцкае "Знамя коммунизма", што жыве катэгорыямі застойнага часу.

Ідаючына ўзрос аўтарытэт нашых беларускамоўных выданняў. А гэта зрабіць было, пэўне, вельмі няпроста ў варунках вострай канкурэнцыі з саюзнымі і прыбалтыйскімі выданнямі, вандэліскага сьветапогляду ідэалігічнага кіраўніцтва і катастрофічнага цяжкага становішча роднай мовы на Беларусі. Але рэдакцыі добра папрацавалі: значна пашырылася кола аўтараў, у тым ліку вядомых беларускіх вучоных, а таксама маладых дапісчыкаў, з'явілася многа новых цікавых рубрыкаў. Дзякуючы публічнасці /а гэта, ведама, яшчэ не свабода слова/ быў зняты шэраг табу. Гэта дазволіла часткова асьвятліць асобныя белыя плямы беларускай гісторыі старажытнага і савецкага перыядаў, гэтак адкрыць чытачам шмат слаўных імёнаў дзячоў беларускай культуры.

Асабіста я зь вялікай цікавасцю чытаю наступныя беларускамоўныя выданні, беларускія па мове, зьмесьце і духу:
газеты — "Літаратура і мастацтва", "Ніва" /Польшча, г.Беласток/;
часопісы — "Крыніца", "Беларусь", "Маладосць", "Полымя", "Родная прырода". На жаль, шмат хто яшчэ ня ведае і з гэтай прычыны не выпісвае іх. Лічу, што кожны беларус павінен выпісваць хаця б адно беларускамоўнае выданьне. Нагадаю іх падпісныя зьвесткі.

№ п/п	Выданьні	Індэкс	кошт
Газеты:			
1.	Літаратура і мастацтва	63836	5-16
2.	Ніва /Польшча, Беласток/	36911	10-40
Часопісы:			
3.	Беларусь	74820	4-20
4.	Полымя	74985	12-00
5.	Маладосць	74957	7-20
6.	Крыніца	74621	3-00

Аформіць падпіску можна ўжо зараз у любым аддзяленьні "Саюздруку" або ў аддзяленьні сувязі.

Уладзімер Вярховіч.

15.07.89г. Менск.

Надзеіны сродак

Абвяшчаецца падпіска на перыядычнае выданьне БНФ "Адраджэньне" "Навіны". Падпіска прызначана для асобных грамадзянаў Беларусі, што жывуць па-за яе межамі, а таксама для жыхароў Беларусі па месцы жыхарства якіх няма буйных фармаваньняў Беларускага Народнага Фронту за перабудову "Адраджэньне", г.з. для жыхароў вёсак, невялікіх раённых мястэчак. Для Менску, абласных месцаў, а таксама для буйных мястэчак падпіска не праводзіцца!!! "Навіны" БНФ "Адраджэньне" будуць распаўсюджвацца ў іх цэнтралізавана праз раённыя Рады.

Для падпіскі на адзін асобнік "Навінаў" просім перавесці 5 /пяць/ рублёў /паштовым пераводам/ на адрас сябра Сойму БНФ "Адраджэньне" Бяляцкага Аляксандра Віктаравіча: Беларусь, м. Менск, 220600, вул. Францішкіна Скарыны, д.3, п.к.35. Будзьце ўважлівыя, ахайна ды дакладна пішэце зваротны адрас для карэспандэнцыі. Пасля таго, як пераведзены 5 рублёў будзьце вычарпаныя/Вам будзе даслана адпаведная колькасць нумароў "Навінаў"/, дык для працягу падпіскі Вы атрымаеце паведамленьне.

Паметайце!!! Падпіска на "Навіны" БНФ "Адраджэньне" надзейны сродак супроць дэзыфармацыі, якая пануе ў афіцыйным друку на Беларусі!

* * *

Менчуккі і шаноўныя госці Менску!

Прыдбаць літаратуру БНФ "Адраджэньне" Вы здолееце ў Доме літаратара/Менск, вул. Фрунзэ, д.5/ у 306 пакоі/3-ці паверх/. Запытацца Аляся Емельянава/сябра Соймы БНФ "Адраджэньне"/ альбо Міколу Міхноўскага. Тэл 36-99-72. Праезд мэтрапалітэнам да прыпынка "Пляц перамогі".

* * *

Грамадзяне!

Для друкаваньня "Навінаў", Праграмы ды Статуту, а таксама іншых дакументаў Беларускага Народнага Фронту за перабудову "Адраджэньне" патрэбныя грашовыя сродкі. Просім аказываць аператыўную фінансавую падтрымку.

Нагадаем, што пасля паўстання Арганізацыянага камітэту БНФ "Адраджэньне" быў выпісаны рахунак на сябра Аргкамітэта спадара Садоўскага Пятра. У хуткім часе гэты рахунак быў незаконна скасаваны. У сувязі з гэтым на ўстаноўчым з'ездзе БНФ была выказана прапанова выпісаць рахунак у Вільні, зрабіўшы яго такім чынам неласягальным для беларускай бюракратыі.

Ніжэй падаем адрас цяперашняга рахунку БНФ "Адраджэньне", які выпісаны на старшыню Беларускага клёба "Сябрына" у Вільні:

✂

САРДЭЧНЫ * * * ДЗЯКУЙ

Чарговы раз нагадваем усім чытачом "Студэнцкае Думкі", што напачатку гэтага году студэнцкая суполка "Сьвітанак" распачала збор кнігаў/разнастайных тэматаў, у тым ліку падручнікі/ для Беларускага ліцэя імя Браніслава Тарашкевіча ў Бельскі-Падляскім, што на Беласточчыне /Польшча/. Шмат нашых чытачоў адгукнулася на заклік зьмяшчаны ў першым нумары "Думкі". На сёньняшні месяц рэдакцыя атрымала ўжо больш за 700 асобнікаў разнастайных кніжак. Рэдакцыя мяркуе, што багата хто яшчэ зьбіраецца далучыцца да гэтай высакароднай справы. Таму радзім крыху прасьбітацца, бо ўжо напачатку восні "Сьвітанак" зьбіраецца пераслаць іх у Польшчу. Нагадваем, што дасылаць ці перадаваць іх можна на адрас рэдакцыі "С.Д." альбо спадару Краю Трыяновічу/адказны/, зь якім можна дамовіцца пра сустрэчу затаэлефанавашы яму /61-15-69-хатні-Менск/.

Рэдакцыя ад імя нашых суайчыннікаў зь Беласточчыны зноў кажа шчыры дзякуй чарговым ахвяравальнікам: спадару Прончаву Уладзімеру, інжынеру Менскай фабрыкі Арджанікідзе; спадарам Ігару Моўчану й Альсэрту Маславу, інжынерам Цэнтральнай наладчайнай управы "Прамсувязьэнэрگانаладка".

* * *

На адрас рэдакцыі працягваюць паступаць грашовыя сродкі-ахвяраванні нашых чытачоў, а таксама іншых спачуваючых грамадзянаў. Сёньня мы мусім адзначыць, што мата-, яліна-фінансавы стан нашае часопісі крыху выраўнаўся. Гэта, відаць, на падвышэньні ўзроўню нашае справы /самакрытычная заўвага рэдакцыі/. "Студэнцкая думка" дужа ўдзячная сваім шчырым ахвяравальнікам: спадару Уладзі Арлову, літаратару; сябрам студэнцкага згуртаваньня "Крывічы" зь Менскага педагагічнага інстытуту.

УВАГА !!!

Студэнцкая думка

ЧАСОПІС

НАШ АБЫТАЛЬНІК

1. Якія з матэрыялаў надрукаваных у "С.Д." Вам спадабаліся больш за ўсё?

2. Пра што б Вы хацелі пачытаць на бачных нашага часопіса?

3. Пазначце, калі ласка, мейсца Вашае вучобы або працы, хатні адрас, тэлефон.

"С.Д." чакае Вашых адказаў.

Рэдакцыйная суполка зьвяртаецца да шануючых чытачоў нашае часопісі са шчырай прасьбаю дасылаць матэрыялы характару культурна-грамадзкага, палітычнага, эканамічнага, экалягічнага, навуковага, літаратурна-мастацкага, гумарыстычнага, абвесткі.

Нам адрас: Беларусь, 220100, места Менск, вул. М.Горкага, д. 143, кв. 65, Гуркоў Алякс. Тэл. 34-42-78 - хатні. Нумар падрыхтавалі: Барвенва Ганна, Сотнікаў Сяргук, Сабаленка Алякс. Міхно Ігар, Гуркоў Алякс.

Апрацоўка нумара прыпадае на канец ліпеня 1989 г. Перадрук з часопіса дазваляецца толькі са спасылкай на крыніцу. Нумар падрыхтаваны ў двух асобніках, раім усім асобрам нашае часопісі, якія будуць практыкаваць масавое паміжыньне выданьня, трымашча ўказу Прэзідыума Вярхоўнае Рады Беларусі.